

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

«СІМЕЙНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ»

Освітньо-професійна програми Практична психологія

2-й рік навчання, 3-й семестр (для магістрів з терміном навчання – 1,10)

2-й рік навчання, 3-й семестр (для магістрів з терміном навчання – 1,4)

Форма навчання (денна, заочна)

Галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність

053 Психологія

Освітній рівень

Магістр

Кафедра
та викладач

Кафедра практичної психології

Викладач: **Чанчиков Ілля Костянтинович** – доктор філософії з психології

Лінк на профіль викладача на сайті факультету:

<https://pf.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-praktychnoi-psykholohii-fpp/vykladachi-kafedry-prps>

Лінк на профіль викладача у Google Scholar : <https://scholar.google.ru/citations?user=IQ0zYeIAAAAJ&hl=ru>

E-mail: i.k.chanchykov@npu.edu.ua

**I. Основна
мета/цілі навчання**

Метою викладання освітнього компоненту «Сімейне консультування» є орієнтуванні студентів у змісті сімейного консультування, їх підготовки до проведення сімейного консультування.

***Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Сімейне консультування» є:** допомога студентам у засвоєнні сутності психологічного консультування і сімейного консультування зокрема; аналіз відмінностей сімейного консультування від сімейної психотерапії; визначення ролі психолога-консультанта у процесі сімейного консультування; засвоєння методів діагностики проблем сім'ї; виявлення основних причин, з якими подружжя звертається до психолога-консультанта; допомога студентам у виборі найбільш ефективних психотехнік під час роботи з подружжям.*

**II. Місце
навчальної
дисципліни в
освітній програмі**

*Навчальна дисципліна **вибіркова***

*Цикл **професійної підготовки***

**III. Обсяг
навчальної
дисципліни**

	<i>Денна ф.н. (термін навчання – 1.4)</i>	<i>Заочна ф.н.(термін навчання – 1.4)</i>	<i>Заочна ф.н.(термін навчання – 1.10)</i>
<i>Кількість кредитів</i>	3	3	3
<i>Загальна кількість годин</i>	90	90	90
<i>Лекційні заняття</i>	8	8	6
<i>Практичні заняття</i>	10	4	4
<i>Лабораторні заняття</i>	3	-	-
<i>Самостійна робота</i>	69	78	80

**IV. Короткий зміст
навчальної
дисципліни**

Змістовий модуль 1. Соціально-психологічна характеристика сучасної сім'ї. підходи до технології консультативної взаємодії
Тема 1.1. Психологічні особливості сучасної сім'ї.

Співвідношення понять «шлюб» і «сім'я». Сім'я як мала соціальна група. Форми організації шлюбно-сімейних стосунків в історичному контексті. Соціально-психологічна модель подружньо-сімейних стосунків, яка відображає функції (виховну функцію або функцію соціалізації дитини, господарсько-побутову, емоційну або психотерапевтичну функцію, функцію духовного спілкування, функцію первинного соціального контролю, сексуально-еротичну функцію, а також специфічні та неспецифічні функції); структуру (нуклеарна сім'я, поповнена сім'я, змішана сім'я, сім'я матері (батька)-одинака, домінування - підпорядкування; взаємо-відповідальність; емоційно-психологічна близькість); динаміку (позасімейний стан: неодружені і незаміжні люди, не створивши своєї сім'ї; сім'я молодят; сім'я з маленькими дітьми; сім'я з підлітками; вихід дорослих дітей із сім'ї; сім'я на пізній стадії розвитку). Психологічне здоров'я сучасної сім'ї.

Тема 1.2. Основні види психологічної допомоги сім'ї.

Групові та індивідуальні форми роботи в сімейному психологічному консультуванні. Соціально-психологічний тренінг та його роль у процесі психологічного консультування родини. Структурна сімейна та стратегічна сімейна терапія як провідні напрями у роботі з сім'єю. Діагностика в сімейному консультуванні. Психодіагностична робота з клієнтом; типові помилки консультанта під час психодіагностики; психодіагностичні методи і методики, які можна застосовувати під час роботи з подружжям: проєктивні методики «Малюнок людини», «Сімейні очікування», «Ідеальний чоловік (дружина)» та ін..

Тема 1.3. Сучасні підходи до психологічного консультування родини. Теоретичні моделі сімейного консультування.

Теорія сімейних систем М.Боуема, біхевіористичний підхід, теорія соціального наочіння, структурний підхід, транзактна модель, нарративний підхід. Специфіка консультування подружжя. Консультування подружжя в періоди формування подружньої пари, кризові періоди. Питання сумісності партнерів. Вирішення подружніх конфліктів.

Тема 1.4. Особливості сімейного консультування.

Специфіка консультування подружньої пари. Консультування одного з подружжя. Основні підходи до сімейного консультування. Стадії процесу консультування. Методи та прийоми, що використовуються в сімейному консультуванні. Основні вимоги до роботи з подружньою парою. Роль та місце консультанта в сімейному консультуванні. Основні стадії сімейного консультування.

Вимоги до особистості психолога, який працює з сім'єю. Важливість володіння специфічними прийомами та техніками, власним життєвим досвідом. Стадії консультування сім'ї. Використання психотехнік у сімейному консультуванні. Техніки

нестандартного та неманіпулятивного підходу; адлеріанський підхід щодо черговості народження; роль психодрами в сімейному консультуванні.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми сімейного консультування

Тема 2.1. Проблема взаєморозуміння між подружжям

Основні прояви непорозуміння між подружжям та причини відсутності взаєморозуміння у сім'ї; шляхи розв'язання проблеми відсутності взаєморозуміння між чоловіком та дружиною. Проблема несумісності у подружніх стосунках. Прояви несумісності характерів та звичок чоловіка і дружини; причини розходження у поглядах подружжя на життя, виховання дітей, сімейні взаємовідношення.

Тема 2.2. Сімейне консультування з проблем ревнощів та зради.

Основні причини охолодження сімейних стосунків, причини зради чоловіка або дружини; етапи роботи з подружжям та етапи роботи з одним із подружжя.

Тема 2.3. Особливості консультування при розлученні

Основні причини розлучення; стадії розлучення; особливості роботи з дітьми, які переживають розлучення батьків.

V. Результати навчання

№	Результати навчання	Компетентності
1	ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі оцінювати якість.	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
2	ПР13. Здатність визначати та здійснювати психологічні заходи щодо психодіагностики та прогнозування конфліктів у групах, колективах та організаціях; прогнозувати конфліктний "потенціал" особистості щодо ескалації конфліктів; визначати можливі конструктивні й деструктивні наслідки професійних деструкцій та деформацій.	СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних, непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
3	ПР14. Здатність будувати (розробляти): різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromодельовання, технології психоконсультування, психокорекційні технології.	

VI. Порядок і критерії оцінювання

Форми поточного контролю: Модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання.

Форма підсумкового контролю: Залік

Методи підсумкового контролю: письмове опитування (тестові питання (закриті та відкриті питання) та 1-не практичне завдання)

Поточний контроль	Сума
-------------------	------

Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		
Тема 1.1 - Тема 1.4	МКР	Тема 2.1 - Тема 2.3	МКР	
30	20	30	20	100

Розподіл балів, які отримують студенти

Розрахунок рейтингових балів за видами контролів (Денна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Практична робота на заняттях (усні відповіді, тести)	10	4	40
2	Самостійні роботи / лабораторні роботи / участь у вебінарах/тренінгах, що відповідають тематиці даного курсу*	5	4	20
3	Модульні контрольні роботи	10	2	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та модульного контролів (Заочна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Практична робота на заняттях (усні відповіді, тести)	10	4	40
2	Самостійні роботи / участь у вебінарах/тренінгах, що відповідають тематиці даного курсу*	5	4	20
3	Модульні контрольні роботи	10	2	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

*Здобувачу можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього студент має представити сертифікат учасника і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.

Важливі зауваги щодо оцінювання!

Якщо навчальна дисципліна завершується екзаменом, максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати протягом семестру - 100.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота та правильність розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення, впевненість та аргументованість, використання у відповіді посилань на інформацію з основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників та інших методичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння та самостійні оцінні судження, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота та правильність розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати самостійні висновки, ступінь сформованості практичних умінь, досвід творчої та пошукової діяльності, акуратність оформлення письмової роботи.

Рівні відповідності критеріям

Високий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових та творчих проектах. Виконав усі практичні / самостійні завдання правильно та ґрунтовно. Демонструє здатність пов'язувати теоретичні знання з курсу з практичним досвідом професійної діяльності.

Достатній рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності. Уміння продуктивні, проте без вияву творчості. Здатен працювати самостійно, проте допускає неточності.

Середній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в повному обсязі, але його знання містять неточності та помилкові судження, уміння проявляються на репродуктивному рівні. Здобувач не може сформулювати самостійні оцінні судження та висновки.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово, частково. При виконанні практичних завдань допускає помилки та потребує допомоги викладача чи колег-студентів.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні, демонструє фрагментарні знання, не може самостійно викласти більшість практичних завдань. Виконав частину практичних / самостійних завдань з суттєвими помилками та недоліками.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку, практичні уміння не сформовані; **0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом, змістом курсу не оволодів.

VII. Політика курсу

Політика щодо відвідування: здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravylyla-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomnaova>) відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки).

Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.

Якщо здобувач не погоджується з оцінкою підсумкової атестації, він може в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».

У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: <https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>).

Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

Політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>).

Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента: дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).

VIII. Основні інформаційні ресурси

Основна

1. Бондарчук О.І. *Психологія сім'ї*. – Київ, 2001.
  2. Васьківська С.В. *Основи психологічного консультування : підручник. 2-ге вид. К.: Ніка-Центр, 2011. 424с.*
  3. Кісарчук З.Г. *Психологічна допомога сім'ї : навч. посібник : у 3-х кн. К. : Главник, 2006.*
  4. Максимова Н.Ю. *Сімейне консультування : навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 304 с.*
  5. *Психодіагностика розвитку особистості в умовах сімейної соціалізації: науково-методичний посібник / За ред. О.І.Власової, Н.М. Булатевич, В.Є.Луньова. Укладачі: О.І.Власова, Н.М.Булатевич, Т.М.Яблонська, Н.М.Дембицька, Т. О. Піроженко. 2020. 323 с.*
  6. Шліппе А., Швайцер Й. *Системна психотерапія та консультування. - Львів, 2004.*
-

-
7. Бурлачук Л.Ф., Шебанова В.І., Яблонська Т.М. Сімейна психотерапія і сімейне консультування у реабілітації дітей, які зазнали насильства. Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості : колективна монографія. Херсон: Вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2019. 354. С.87-110.
  8. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування : підручник. 2-ге вид. Київ : Ніка-Центр, 2011. 424 с.
  9. Васьківська С. П'ять вимірів психологічного консультування: навч. посіб. Київ : Ніка-Центр, 2019. 400 с.
  10. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі : навчально-наочний підручник / за ред. О. М. Цільмак. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 266 с.
  11. Психології сім'ї: конспект лекцій / Ірина Ушакова. Х.: НУЦЗУ, 2019. 90 с.
  12. Шліппе А., Швайцер Й. Системна психотерапія та консультування. - Львів, 2004.

Допоміжна

1. Долинська Л., Демидова Т. Підготовка молоді до сімейного життя (соціально-психологічний тренінг). Київ : Вид-во Національного педагогічного ун-ту ім. М.Драгоманова, 2002. 73 с.
2. Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія : навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.
3. Райт Н. Отож, ви одружуєтесь. Як будувати міцні, тривалі стосунки. – Київ, 2002.

**Обговорено та затверджено на засіданні кафедри практичної психології
(Протокол № 6 від 15 січня 2025 р.)**